

1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?

„Starševska odgovornost“ med drugim zajema pravice in obveznosti v zvezi s skrbjo za fizično osebo in premoženje otroka ter vključuje vprašanja, povezana z varstvom in vzgojo otroka, njegovim prebivališčem, stiki z otrokom in skrbništvom.

Varstvo in vzgoja se nanašata na pravno odgovornost za fizično osebo otroka. Oseba z varstvom in vzgojo ima pravico in obveznost, da odloča o osebnih zadevah v zvezi z otrokom, na primer kje bo otrok živel in katero šolo bo obiskoval. Odgovorna je tudi za zagotavljanje, da so izpolnjene otrokove potrebe po skrbi, varnosti in dobri vzgoji. Oseba z varstvom in vzgojo otroka je odgovorna tudi za zagotavljanje ustreznega nadzora nad otrokom glede na njegovo starost, razvitost in druge okoliščine ter mora spremljati, ali je otrok deležen zadovoljive podpore in izobrazbe ali ne. Ko otrok raste in se razvija, mora oseba z varstvom in vzgojo otroka vse bolj upoštevati njegovo mnenje in želje.

2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?

Po navadi imata varstvo in vzgojo otroka njegova starša ali eden od njiju. Če se starši ob rojstvu otroka v medsebojni zakonski zvezi, imajo samodejno skupno varstvo in vzgojo. Če starši sklenejo zakonsko zvezo šele pozneje, z njeno sklenitvijo samodejno dobijo skupno varstvo in vzgojo. Če starši ob rojstvu otroka niso v medsebojni zakonski zvezi, ima varstvo in vzgojo otroka mati. Vendar pa lahko starši enostavno pridobijo skupno varstvo in vzgojo z registracijo. Oče se lahko za pridobitev skupnega varstva in vzgoje otroka obrne tudi na sodišče.

3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?

V nekaterih primerih se lahko varstvo in vzgoja otroka z otrokovih staršev ali enega od njiju prenese na posebej imenovanega skrbnika. Tak prenos je lahko ustrezen, če je starš kriv zlorabljanja ali zanemarjanja ali kako drugače slabo skrbi za otroka, tako da sta trajno ogrožena otrokovo zdravje ali razvoj. Prenos je lahko primeren tudi, če je enemu od staršev ali obema trajno preprečeno izvajanje varstva in vzgoje otroka.

4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?

Če se starši razvežejo, se skupno varstvo in vzgoja nadaljujeta, ne da bi moralo sodišče sprejeti kakršno koli odločitev v zvezi s tem v povezavi z razvezo zakonske zveze. Če kateri od staršev želi spremembo varstva in vzgoje, mora zaprositi za prenehanje skupnega varstva in vzgoje.

Če kateri od staršev želi spremembo varstva in vzgoje, lahko o vprašanju varstva in vzgoje odloči sodišče. Če starši soglašajo s spremembo, lahko zadevo rešijo s sporazumom brez posredovanja sodišča. Tak sporazum je veljaven, če ga potrdi odbor za socialne storitve (*socialnämnd*). Enako velja za vprašanja o tem, pri katerem od staršev bo otrok živel in kako bodo urejeni stiki z drugim staršem.

5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?

Sporazum mora biti v pisni obliki in podpisati ga morata oba starša. Poleg tega ga mora potrditi odbor za socialne storitve v občini, kjer je otrok prijavljen.

6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?

Občina ima obveznost, da staršem prek odbora za socialne storitve ponudi strokovno mediacijo, katere cilj je doseči dogovor o vprašanih varstvu in vzgoji, prebivališču in stikov. Mediacija je prostovoljna. Starši morajo zato zanjo zaprositi skupaj. Če se starši dogovorijo o vprašanih v zvezi z varstvom in vzgojo, prebivališčem in stiki, lahko podpisajo sporazum, ki ima, potem ko ga potrdi odbor za socialne storitve, enak učinek kot sodna odločba.

Če se starši obrnejo na sodišče, jih lahko sodišče napoti na odbor za socialne storitve, da se opravi mediacija, če take mediacije še ni bilo in sodišče meni, da so izpolnjeni pogoji za doseg sporazumnih rešitev. Če so se starši že udeležili mediacije, vendar niso dosegli dogovora, lahko sodišče namesto tega imenuje posrednika med starši. Sodišče si mora na splošno prizadevati za sporazumne rešitve v zadevah v zvezi z varstvom in vzgojo, prebivališčem in stiki.

7 O katerih vprašanih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?

Sodišče lahko odloči o:

varstvu in vzgoji (izključno ali skupno varstvo in vzgoja),

otrokovem prebivališču (pri katerem od staršev bi moral otrok živeti oziroma ali bi moral izmenično živeti pri obeh starših) ter

stikov (otrokova pravica do stikov s staršem, pri katerem ne živi).

8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?

Starš z izključnim varstvom in vzgojo otroka ima pravico, da sam odloča o osebnih zadevah v zvezi z otrokom. Osebi z varstvom in vzgojo se v takih zadevah ni treba posvetovati z drugim staršem ali imeti njegovega soglasja. Vendar ima otrok pravico do stikov z drugim staršem, oseba z varstvom in vzgojo pa mora tako pravico zagotoviti. Oseba z varstvom in vzgojo mora drugemu staršu tudi zagotoviti informacije, da se olajšajo stiki z otrokom.

9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?

Skupna pravica do varstva in vzgoje pomeni, da morajo starši skupaj odločati o otrokovih osebnih zadevah. Pogoj je, da se starši dogovorijo o vseh zadevah v zvezi z otrokom. Vendar lahko o nesoglasjih v zvezi s stiki in otrokovim prebivališčem odloči sodišče (glej zgoraj).

10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?

V zadevah v zvezi z varstvom in vzgojo, prebivališčem ali stiki lahko starš vložijo tožbo pri okrožnem sodišču (*tingsrätt*) v kraju stalnega prebivališča otroka. Če ni drugega pristojnega okrožnega sodišča, je pristojno okrožno sodišče v Stockholmu (*Stockholms tingsrätt*). Zadeve v zvezi z varstvom in vzgojo, prebivališčem in stiki se lahko obravnavajo tudi v postopku razveze zakonske zveze.

Vloga za sodni poziv mora biti v pisni obliki in jo mora podpisati vložnik osebno ali njegov zastopnik. Vloga mora vključevati informacije o strankah, konkretnem zahtevku (tj. o čem naj bi sodišče odločilo), ozadju zahtevka, informacije o dokazih, na katerih temelji, in o tem, kaj naj bi se z vsakim dokazom dokazalo, ter informacije o okoliščinah, na podlagi katerih je sodišče pristojno. Pisni dokazi, na katerih temelji zahtevek, morajo biti priloženi vlogi.

11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?

Zadeve v zvezi z varstvom in vzgojo, prebivališčem in stiki so nediskrecijske.

Praviloma morajo biti zadeve v zvezi z varstvom in vzgojo, prebivališčem in stiki obravnavane po hitrem postopku. Sodišče lahko izda začasno odredbo o varstvu in vzgoji, prebivališču ali stikih. Začasna odredba lahko na primer določa, kje naj bi otrok prebival med trajanjem spora, in se uporablja, dokler ni o zadevi odločeno s pravno močno odločbo.

Čeprav ni posebnega uradnega postopka za pospešitev obravnave zadev v zvezi z varstvom in vzgojo, prebivališčem in stiki, se v vsakem posameznem primeru oceni, kako nujna je zadeva.

12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?

V zadevah v zvezi z varstvom in vzgojo, prebivališčem in stiki po navadi velja, da vsaka stranka nosi svoje sodne stroške.

Pravna pomoč se lahko dodeli, če so izpolnjeni ustrezni pogoji.

13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?

Pritožbo zoper sodbo ali odločbo okrožnega sodišča v zvezi z varstvom in vzgojo, prebivališčem ali stiki je mogoče vložiti pri pritožbenem sodišču (*hovrätt*).

Vendar pritožbeno sodišče pritožbo obravnava le, če je izdano dovoljenje za vložitev pritožbe.

Zoper sodbo ali odločbo pritožbenega sodišča se je mogoče pritožiti pri vrhovnem sodišču (*Högsta domstolen*). Vrhovno sodišče pritožbo obravnava le, če je izdano dovoljenje za vložitev pritožbe.

14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?

Izvršijo se lahko sodbe, odločbe ali sporazumi o varstvu in vzgoji, prebivališču ali stikih. Zahtevek za izvršitev se vložijo pri okrožnem sodišču v kraju otrokovega stalnega prebivališča. Če ni drugega pristojnega okrožnega sodišča, izvršitev obravnava okrožno sodišče v Stockholmu.

Okrožno sodišče lahko odredi različne ukrepe. Sodišče si najprej običajno prizadeva za prostovoljno predajo otroka. Če to ni mogoče, lahko na koncu odredi pogojno globo ali odvzem otroka. Naložitev pogojne globe pomeni, da osebi, ki skrbi za otroka, grozi, da bo morala plačati precejšnjo vsoto denarja, če otroka ne bo predala. Odvzem otroka je zelo neobičajen ukrep, ki se odredi samo, če položaja ni mogoče rešiti na noben drug način in da se prepreči, da bi otrok utrpel resno škodo. Ta ukrep pomeni, da policija otroka odvzame ter ga izroči osebi z varstvom in vzgojo.

15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?

V nekaterih primerih se uporablja Uredba Bruselj II. Zahtevki za razglasitev izvršljivosti se na Švedskem vložijo pri pritožbenem sodišču Svea (*Svea hovrätt*).

V drugih primerih se za države, ki so podpisale Evropsko konvencijo iz leta 1980 in Haaško konvencijo iz leta 1996, uporabljata ti konvenciji. V skladu z Evropsko konvencijo iz leta 1980 se zahtevki za izvršitev vložijo pri okrožnem sodišču v kraju otrokovega stalnega prebivališča. V skladu s Haaško konvencijo iz leta 1996 se zahtevki za izvršitev vložijo pri pritožbenem sodišču Svea.

16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?

Določbe v zvezi s tem vsebuje Uredba Bruselj II.

Ugovor, da odločba ne velja ali ni izvršljiva, se lahko vložijo tudi v zadevah, v katerih se pojavi to vprašanje.

17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

Načeloma se uporablja pravo države, v kateri ima otrok stalno prebivališče.

Zadnja posodobitev: 24/07/2019

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvornika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.